

4. Thit Jensen

Du lytter til en podcast produceret af Talk Town i samarbejde med Nationalmuseets medie Vores Tid.

Thit Jensen har klart haft den rolle, at hun har været den første til virkelig at sætte oplysning og prævention på dagsordenen. Det betyder altså, at langt flere kvinder får adgang til prævention, og de bliver oplyst på et helt andet grundlag end før.

Og det kan man godt sige, at det er på grund af Thit Jensen?

Ja.

Jeg hedder Asger Juhl. Velkommen til Danskere, der ændrede historien. Vi starter i 1880'erne. Lad os sige, det er 1885. Farsø, Himmerland i Jylland. Vi går ned ad gaden mod et lille, hvidkalket hus, og vi går hen til vinduet og kigger ind.

Vi kunne se en far, der sidder lænet over bordet. Han sidder måske og skriver eller arbejder. Så har vi en mor, der næsten er lidt krumrygget. Hun står måske over komfuret og er i gang med at lave aftensmaden. Og så ser man måske tolv børn, der render rundt - drenge og piger i et kæmpe virvar. Måske bliver de endda sendt ud, fordi man simpelthen har brug for at få noget ro. Man kunne jo godt forestille sig, at det har været en familie, der har tilhørt den måske lidt øvre middelklasse. Faderen er dyrlæge, så der har ikke været fattigt eller sparsommeligt. Moderen er hjemmegående, så der har nok også været ret meget liv i et lille, hvidt hus som det her, netop fordi der også er tolv børn. Så mon ikke også det til tider har været et kaotisk hjem? Man kunne også godt forestille sig omkring tolv børn, der skal spise på samme tid, at det har måske også været til tider lidt uoverskueligt. Man kunne måske godt forestille sig, at på det her tidspunkt var det meget almindeligt, at der også er idyllisk. Der kan være stokroser. Jeg forestiller mig altid, det er sommer sådan et sted. Det er aldrig vinter.

Hvem er det mest berømte barn af de børn, der løber rundt?

Jamen, den, der uden tvivl er mest berømt, er jo nobelprismodtageren i litteratur Johannes V. Jensen.

Og det er en af de drenge, som løber rundt.

Præcis. Et af de tolv børn.

Og så tager vi kameraet og prøver at tage det væk fra Johannes V. Jensen, som de fleste jo ville zoome ind på, hvis man skulle lave en podcastserie om danskere, der ændrede historien. Og så og så drejer vi kameraet hen mod en lille pige. Og hvem er det?

Jamen, det er jo så hans søster, Thit. Og Thit bliver på dette tidspunkt kaldt en lille prop. Men hun bliver også senere karakteriseret som Himmerlands skønhed. Så Thit Jensen har jo været sådan én, der også har skilt sig ud, og som man har lagt mærke til også i den her søskendeflok selv på tolv.

Den lille pige inde i huset, Thit Jensen, er cirka ti år gammel den her dag. Måske lidt yngre. Hun hedder faktisk ikke Thit. Hun hedder Maria Kirstine Dorothea Jensen, og hun er født i 1876 her i Farsø, og hun er den forholdsvis ukendte søster til nobelprisvinderen Johannes V. Jensen, en af Danmarks allerstørste og mest anerkendte forfattere.

Hun er en pige, der har... i dag ville man måske sige "lidt på sidebenene." Eller når hun bliver ældre, vil man kalde hende frodig. Hun har krøller. Hun har et meget, meget, meget kønt ansigt. Hun er sød, og hun er smilende.

Moderen, siger du, er krumrygget og står måske over komfuret. Det kunne også være, hun lå i sin seng.

Jamen, moderen er gået igennem tolv børnefødsler, og det har simpelthen sat nogle ret markante aftryk på hendes krop. Under en af fødslerne sprænger hun trommehinderne, som hun bliver faktisk også tunghør. Og der også efter en af fødslerne, hvor hun er nødt til også at gå med sådan et jernkorset for ligesom at blive holdt oppe, fordi der simpelthen er kommet fysiske mén efter de her fødsler. Og det er jo det, som rigtig mange kvinder går igennem i 1900-tallet, det er jo det her med, at de simpelthen bliver gravide inden for relativt kort tid allerede med det næste barn. Jamen, moderen er meget bevidst om, hvad det egentlig er, det gør ved hende. Og det er faktisk også noget af det,

hun præger sine børn med. Hun synes, det er meget vigtigt, at de også ved, hvad det er, hun er gået igennem for deres skyld.

Nu kigger vi ind i stuen. Og den lille, krølhårede pige Thit løber rundt derinde. Hvordan præger det hende, at moderen har fået de her skavanker af at føde så mange børn?

Jamen, det har jo en kæmpe betydning for hele Thits opvækst. Hun ser jo en mor, der netop har nogle fysiske skavanker. Hun ser også en mor, der ikke har det store overskud. Og hun hører jo også rigtig meget hendes mor beklage sig over, hvad er det også, de her fødsler har gjort ved hendes krop. Så der er slet ikke nogen tvivl om, at det er også nogle ideer, der sætter sig og spirer i Thit det her med, at det må da kunne fungere på en anden måde. Det må da kunne være anderledes, end situationen er i slutningen af 1800-tallet.

Hvor ved du det fra?

Jamen, det er jo fordi... I dag tænker man jo, "Hvor er det, Thit få de her ideer fra?" Og senere ved vi, at hun får et forfatterskab, hvor hun jo adskillige gange går ind og bruger det her som en tematik. Og det er jo ikke kun fra moderen. Hun kan jo også se det rundt omkring, at det er en generel problematik - særligt også blandt den voksende arbejderklasse, som ikke har mulighed for at få adgang til prævention.

Moderen, der står bøjet over komfuret her i det lille hus, er invalideret af de mange børnefødsler. Hun har simpelthen været gravid og født så mange børn, at hun har ondt i ryggen, hun kan ikke rette sig op, og hun har smerter og skavanker over det hele. Det præger den lille Thit. Hun ser en mor, der har fået et dårligere liv, fordi hun har fået så mange børn. Og den følelse, den oplevelse af, at der er noget galt, den tager den lille, krølhårede pige med sig, mens hun vokser op og flytter væk fra Farsø og Himmerland og til hovedstaden.

Ligesom så mange andre følger Thit Jensen jo egentlig til at starte med den vej, der lidt forventes af hende, fordi hun jo altså faktisk flytter hjemmefra. Hun flytter til København og prøver også at ernære sig ved at skrive, samtidig med hun har andre jobs. Hun møder kunstmaleren Gustav Fenger, og han er elleve år yngre. Det er jo også for datiden lidt kontroversielt. Aldersforskellen plejer ligesom at gå den anden vej. Det beskrives, at

hun bliver meget, meget betaget og meget forelsket i Gustav. De har et ægteskab, der varer i seks år.

I København møder Thit Gustav. Gustav Fenger er kunstmaler, og de forelsker sig. Thit Jensen skriver bøger, og Gustav maler. De flytter sammen. De bliver gift. Og Gustav forsørger den lille familie. Men det går galt. En dag - vi ved ikke, hvornår - der forelsker Gustav Fenger sig i Thit Jensens bedste veninde, og det ender faktisk i skilsmisse. Noget der på dette tidspunkt i starten af 1900-tallet ikke er almindeligt.

Det, jeg synes, der er interessant ved det her, det er måske også, fordi hun føler en kæmpe forelskelse stadigvæk i hendes mand, men hun er faktisk meget, meget indigneret over venindens opførsel og udtaler efterfølgende, at man skal aldrig have gode veninder. Og det kommer til at sætte meget, meget dybe spor i Thit, at hun altså oplever dette svigt og i virkeligheden også føler sig ekstremt forrådt af dem begge to.

Hvad laver Thit på dette tidspunkt?

Efter hun bliver gift, laver hun jo ikke noget. Hun skriver stadigvæk, men hun har ikke noget erhverv på den måde.

En dag tager Thit Jensen et kridt, et hvidt kridt i hånden, og så bøjer hun sig ned på trægulvet og tegner en firkant. Og så tegner hun en lås på den her firkant, og så forestiller hun sig, at det er en lem. En lem i gulvet, som hun har lukket til, og dernede sidder Gustav: eksmanden, der rendte med veninden. Og så begynder hun at skælde ud. Og Thit Jensen går rundt i lejligheden, forestiller vi os. Vi ved, det er sket. Vi ved ikke præcist, hvad hun har sagt, og hvordan hun har gået, men hun går altså dér og skælder ud og råber ned igennem lemmen til Gustav. Hvad siger hun?

Det ved vi jo ikke. Men altså, man kunne forestille sig, at Thit Jensen er jo en meget, meget bramfri kvinde. Hun er ikke bange for at sige sine meninger. Vi har også set - eller vi kommer til at se senere i historien - at hun jo også er ret rap i replikken. Hun er rapkæftet. Så mon ikke hun har gået og sagt, "Din sjuft!" og "Din charlatan!" og "Du kunne måske også i virkeligheden have haft det bedre sammen med mig."

Og mens vi ser Thit Jensen gå rundt om kridtstregen i sin lejlighed, så skal vi forestille os, at Thit Jensen har mistet noget af troen på ægteskabet som en institution. Hun blev gift, det gik galt, det gjorde ondt. Hun har også mistet noget af troen på den hellige kernefamilie med en masse børn, som hun så moderen og faderen havde, og hun så, hvor ondt det gjorde på moderen, og hvordan moderen blev invalideret af fødslerne. Så her går altså en stærk, lille, ikke særlig høj kvinde med briller og kraftige krøller og skælder ud på sin eksmand. Og her går hun og tænker, at der er noget galt i samfundet. Kvinder bliver ikke behandlet ordentligt.

Nu stiller jeg et ledende spørgsmål, og så du bare sige til, hvis det er helt forkert. At hun på det her tidspunkt har mistet sin tro på nogle bærende institutioner i samfundet - er det rigtigt? Det er det ledende spørgsmål.

Ja, det er fuldstændig korrekt. Så man kan sige, det er jo også på mange måder samfundets svigt. Hvor er samfundet henne? Hvor er institutionerne henne? Hvor er hjælpen henne, når man får alle de her børn, og hvordan kan man undgå at få det? Og i virkeligheden også: Hvor er hjælpen også henne, når man står som fraskilt kvinde på dette tidspunkt? Thit Jensen oplever jo, at samfundet i den grad svigter ved, at de ikke oplyser kvinder om prævention. Ved at man ikke i ægteskabet har muligheden for at sige, "Jeg skal kunne have fire børn, og hertil og ikke længere. Mit helbred kan simpelthen ikke holde til det." Det tror jeg, hun oplever, at der netop stadigvæk er alt for stort fokus på kirken, at det stadigvæk er det her med, at prævention jo går imod Guds vilje. Det er stadigvæk noget, der hersker et godt stykke op i 1900-tallet. Og netop også det her med, at vejen jo på rigtig mange måder er bestemt for kvinden. Altså, hvis man ikke selv kan styre, hvor mange børn man skal have, hvis man i virkelighed måske heller ikke altid selv er herre over, hvem man bliver gift med, om hvorvidt det er et lykkeligt ægteskab, om det er muligt at blive i det her ægteskab - så kan der jo også være et kæmpe svigt, fordi hvor står man så på den anden side af et ægteskab? Det er jo noget af det, som samfundet har meget, meget stærke holdninger til, og hvor der også er normer omkring, at kvinder, der bliver fraskilt, det er jo stort set altid hos kvinderne, man skal finde skylden.

Så hun går rundt her på sit trægulv og bander og svovler ned mod den lem, som hun har tegnet med et stykke kridt, og hvor hun forestiller sig, at Gustav, eksmanden, sidder nede. Og hun har på en eller anden måde oplevet, hvordan nogle traditioner i samfun-

det og nogle institutioner har skadet hende og skadet hendes mor. Det er hun jo ikke den første kvinde, der oplever.

Nej.

Det har jo ikke været et samfund, der ligesom var indrettet til, at kvinder skulle have godt.

Nej.

Så hvorfor er det så hende, der gør noget?

Jeg tror på rigtig mange måder også, at svaret skal findes i opvæksten. Jeg tror, at kombinationen af, at man har en far, der tror på børnene og tror på, at de skal være selvstændige, og har en mor, der giver én hjertesagen - eller i hvert fald Thit Jensens mærkesag. Jeg tror, at i kombinationen af de to får hun altså en selvtillid. Og man skal heller ikke underkende, at det er jo allerede i starten af 1900-tallet, hun får udgivet sin første bog, så hun har jo faktisk også en platform at gøre det på - modsat mange andre kvinder i datiden.

Og hvad er det så, hun gør?

Jamen, hun starter jo med at skrive bøger, som typisk har fokus på kvindeskikkelser, på kvinderollen. Og det er jo noget, som der måske ikke er den helt store interesse for i samtiden. En kvindelig forfatter, der skriver om kvindeskikkelser, er måske ikke specielt interessant. Men da hun så begynder i højere grad at udlevere sig selv - Hun skriver blandt andet en meget udleverende bog om hendes ægteskab, om erotik, om utroskab, hvor hun også kritiserer ægteskabet som institution i den bog, der hedder "Den erotiske hamster," - så begynder hun altså for alvor at komme på folks læber, fordi de synes, det er slibrigt, og de synes, det er udleverende.

Det ville jo også nærmest i dag være en på en eller anden måde provokerende titel. Jeg ved faktisk ikke helt hvorfor. "Den erotiske hamster" det lyder bare mærkeligt. Hvad er det?

Ja, men man får også lidt lyst til at læse den, ikke?

Jo. Hvem er hamsteren?

Det er jo i virkeligheden måske også bare det primitive i mennesket, hun taler til med den her titel, og måske også det her med at hun ser det jo også som et kæmpe svigt, at manden forfølger sine lyster i stedet for at være trofast.

Det her er en brydningstid. På dette tidspunkt i slutningen af 1800-tallet og i starten af 1900-tallet får kvinderne flere og flere rettigheder i Danmark. Og Thit Jensen er også en af frontløberne her i kvindekampen - måske ikke i den politiske kamp, men i kraft af hendes bøger og hendes foredrag sætter hun altså sit eget meget stærke aftryk på samfundsdebatten. Og Thit Jensen begynder at rejse rundt i hele landet, til forsamlingshuse i små byer i provinsen, og holde foredrag. Det foregår for eksempel på den måde, at hun ankommer til et forsamlingshus. Salen er pakket med forventningsfulde mennesker. Det er et tilløbsstykke, når Thit Jensen kommer, fordi hun er kontroversiel. Der er selvfølgelig nogle, der gerne vil derhen, fordi de er interesserede i, hvad hun mener. Andre er måske fans af hende. Men en tredje gruppe vil også måske bare gerne se dyret, altså den her kontroversielle kvinde, der kommer anstigende med nogle kontroversielle holdninger henne i forsamlingshuset.

Jamen, i 1920'erne tager hun ud rigtig, rigtig, rigtig mange steder og holder foredraget "Frivilligt moderskab." Det er i selv de mindste flækker i Danmark, hun altså rejser til. I forsamlingshuse. I steder, hvor folk vil ligge hjem til. Hun er virkelig en flittig oplægsholder. Og så tager hun altså ud, står ved en talerstol. Og fordi Thit Jensen var meget lav, så var hun altså nødt til at stå på en telefonbog eller en kasse for simpelthen igen at kunne få øjenkontakt med de tilhørere, der er kommet.

Og lige inden hun skal på, ryger hun altid en cigaret. Hun skodder den. Og så træder hun op på enten en telefonbog eller en skammel, fordi Thit Jensen hun er lav. Hun er ikke særlig høj. Og så kigger hun ud på dem, der er mødt frem i det lille forsamlingshus. Det vil sandsynligvis være bønder, men alle mulige forskellige mennesker. Og så begynder hun at tale.

Jeg tror, når man i 1920'erne står for at skulle ind til et Thit Jensen-foredrag, så har det faktisk også krævet en del mod, og det er noget, der har splittet befolkningen ude i de her små og større landsbyer. Fordi det jo også meget tydeligt, at går man til hendes foredrag, der handler om frivilligt moderskab, så hører man jo måske også til den del af befolkningen, der i virkeligheden går ind for familieplanlægning. Og nogle vil endda sige, man kunne finde på at gå ind for fosterfordrivelse ved at opsøge foredrag som det her.

Når hun står oppe på en telefonbog i et forsamlingshus, hvordan ser hun så ud på det her tidspunkt i 1920'erne?

Jamen, Thit Jensen har jo stadigvæk krøller. Hun har altid håret ret sirligt sat op. Hun har nogle ret tykke, runde briller. Og igen er hun jo lille, men hun er også tæt og kraftig i det. Så hun er jo på den måde lav - hun er måske ikke én, man sådan lægger mærke til. Men Thit Jensen forstår at bruge sig selv, og hun forstår at sætte sig selv i scene, når hun kommer ind i et rum. Så hun er alligevel sådan én, der ret hurtigt får folks opmærksomhed. Hun bliver også beskrevet, som om hun faktisk i virkeligheden er skuespiller.

Hvordan det?

Jamen, Thit Jensen - igen - formår at indtage et rum, og hun forstår at sige ting, som om det lyder næsten som replikker. Og det er ikke på en dårlig måde. Det er ikke sådan, at man ikke kan fornemme hende. Men hun er ekstremt professionel, og hun er ikke bange for at bringe sig selv også på banen, bringer sig selv i spil, og derfor virker det også enormt ægte, når hun altså tager ud og holder de her foredrag.

Hvad er hendes budskaber om ægteskab og prævention, når hun står oven på telefonbogen?

Man kan sige, at hendes helt store hovedargument er det her med, at man skal have mulighed for at kunne tilegne sig prævention. Det skal være muligt for kvinder at bruge et pessar, for eksempel. Det skal være læger i Danmark, der står for at oplyse dette og uddele det efter amerikansk forbillede. Der har hun en meget stor inspirationskilde, hvor man skal lave nogle gratis præventions- og oplysningsklinikker, hvor man også anonymt kan møde op og så bede om prævention og vejledning i det. Hun taler også om ægte-

skabet, og det handler jo også om at komme med en opsang til, at der jo ikke nødvendigvis er grunde til at blive i et dårligt ægteskab, men at hun godt er klar over, at ægteskabet stadigvæk er fundamentet i samfundet på rigtig, rigtig mange måder.

Så hun taler for prævention, og hun taler egentlig også for, at man nogle gange godt må blive skilt.

Ja.

Der er eksempler på, hvordan Thit Jensen støder ind i folk til de her foredrag, fordi hun holder ikke bare et foredrag. Hun angriber jo traditionerne og den måde, folk lever deres liv på, og dermed folk. Og på et tidspunkt er der beskrevet en episode, hvor Thit Jensen taler om prævention, som hun taler meget om. Og så er der en fra salen, der råber, da hun fortæller om Adam og Eva, "Og dermed sørgede kvinden for, at den første synd kom ind i verden!" - blev der råbt fra salen. Men straks replicerer den krøllede dame med brillerne fra talerstolen skarpt, "Javist, men da Adam skød skylden på Eva, kom den første kujon ind i verden." Hvad tænker du om det replikskifte?

Jamen, jeg tænker i virkeligheden, at på det tidspunkt bliver Thit Jensen af rigtig mange karakteriseret som sådan en mandehader. Og jeg kan godt forstå, når jeg hører sådan noget som det her, at mænd kan næsten føle, at hun er i gang med et angreb på hele deres køn. Men jeg tror heller ikke, man skal underkende, at går du tilbage i tiden og ser på mænd i 20'erne og 30'erne, så er der altså også rigtig mange eksempler på, at de nogle kujoner - også hvad der gælder familielivet og uægte børn i hjemmet. Så Thit Jensen er jo på den måde også en mere selvstændigt tænkende kvinde, end hvad der egentlig har været opfattet som måske også godt i 1920'erne.

Hvordan tror du, salen reagerer på hende, når hun siger noget her?

Jamen, jeg tror da, at de modigste af dem har måske turdet klappe ad hendes eller at rejse sig op. Der har sikkert også været nogle, der har buhet. Altså hvis man også kommer netop med holdningen til, at man er enormt skeptisk overfor det her, så er det jo ikke sikkert, at Thit Jensen har fået overbevist dig om det modsatte. Så jeg forestiller mig også, at mange af de her foredrag har været ret levende, og at det også har været lidt med to forskellige holdningssæt, man er mødt op,

Og hvordan tager hun det så fra talerstolen?

Jamen, Thit Jensen er jo, kan man sige, svær at ryste ud af kurs. Det er også det, jeg synes, der er fascinerende ved hende. Hvis man kigger på eksempler på, hvad hun er blevet udsat for under de her foredrag... Hun beskriver blandt andet, hvordan hun nogle gange er gået fra foredrag, hvor der bliver kastet sten efter hende. Hun beskriver, hvordan folk rejser sig op og råber skældsord af hende. Og det, der er imponerende, det er, at på trods af al den kritik, hun får, og hun bliver ved med at møde, som er hun på en eller anden måde ukuelig. Altså, der skal mere til at ryste hende ud af fatning, og hun fortsætter bare. Og det synes jeg på en eller anden måde - også set i bakspejlet af, hvor vi er henne i historien - det har altså i den grad krævet noget af hende som kvinde.

Thit Jensen var kontroversiel. Hun var så kontroversiel, at hun også blev diskuteret af politikerne i folketingssalen. Og selvom hun delte vandene, så fik hun under alle omstændigheder sat prævention og kvindefrigørelse på dagsordenen. Ja, måske var det i virkeligheden, fordi hun delte vandene. Hun var en first mover her. Der er ikke noget, der hedder Thit Jensen-lovet. Vi kan ikke sige, at præcis så mange danske kvinder begyndte at bruge prævention og overvejede skilsmisse på grund af Thit Jensen. Men vi kan godt sige, at det var mange. Det startede her med Thit Jensen. Og det var, fordi hun talte åbent om sine egne erfaringer. Det her var det første spæde skridt på vej mod mere kvindefrigørelse i Danmark.

Thit Jensen rejser rundt i 20'erne og sætter opinionen i brand i Danmark, og hun bøjer ikke af for kritik. Det er så betændt, det, hun rejser rundt med i forsamlingshusene, at debatten ender i folketingssalen. Og debatten ender også med at handle om Thit Jensen. Og på et tidspunkt er Thorvald Stauning - på dette tidspunkt måske ikke den store landsfader, men trods alt altså en mand, der har været statsminister i flere år og den første socialdemokratiske af slagsen - oppe på talerstolen i Folketinget og begynder at tale om Thit Jensen. "Thit Jensen," siger han, "er jo ikke angrebet for sine litterære kvaliteter, og det er for dem, hun er på finansloven." Citat slut. Thit Jensen bliver på finansloven. Hun får nemlig penge, fordi hun er en dygtig forfatter. Og Stauning forsvarende hende altså her.

Hvorfor står han og snakker om Thit Jensen?

Jamen, det, der jo er interessant, er, at der er kommet så meget oprør mod Thit Jensens store oplysningsprojekt i 1920'erne netop med frivilligt moderskab og med prævention, at hun har faktisk gjort sig bemærket og i virkeligheden også provokeret hele det bedre borgerskab, der mener, at det kan da ikke være rigtigt, at man støtter sådan en som Thit Jensen og hendes ideer økonomisk. Og det, man så ligesom er nødt til at sige, som Stauning også her siger, det er jo, at hvad Thit Jensen egentlig laver ved siden af, det er sådan set ikke vedkommende. Det er for hendes forfatterskab, at hun er på den her finanslov, og det andet må man ligesom så se bort fra.

Så der er simpelthen politikere, som vil have, at man ikke længere støtter hende som kunstner, som forfatter, fordi hun mener de her ting om prævention, for eksempel?

Ja, lige præcis.

Hvad ender det med?

Jamen, det ender jo med, at han får ret. Altså, det ender jo med, at hun bliver ved med at modtage de her penge. Og hun bliver jo også en ekstremt læst forfatter. Altså i 1941 er hun den mest læste forfatter i Danmark. Hun begynder at skrive sådan nogle historiske romaner, hvor hun også tropper op til foredrag i offentlige sammenhænge i historiske kostumer. Og det gør hende bare endnu mere, tror jeg, både flamboyant, men egentlig også hvor folk på mange måder har svært ved at tage hende seriøst. Så hun får en ret stor læserskare, men igen er hun sådan én, man elsker at hade. Altså, det bedre borgerskab, anmelderne, kritikerne... Hun er sådan én, der virkelig deler vandene stadigvæk.

Hvem er det, der ikke kan lide hende i Folketinget? Jeg går ud fra, at det ligesom er den konservative del af Folketinget. Er det rigtigt?

Ja. Men kan også sige, de repræsenterer jo også... På dette tidspunkt er Danmark også meget mere opdelt i, at du inden for den samme samfundsklasse stemmer på et bestemt parti. Så på den måde er det jo også meget nemt at sige, at vi går ikke ind for det her. Det er stadigvæk også et samfund, der er meget præget af kirken og af kristendom, så på den måde hænger Thit Jensens forestillinger ikke sammen med den traditionelle opfattelse af, hvordan bør samfundet og ægteskabet være.

Thit Jensen er jo ikke død endnu. Hun dør først i 1957. Men hun bliver ved med at kæmpe, og hun bliver ved med at skrive, og hun bliver ved med at debattere. Op igennem 30'erne og 40'erne og 50'erne er hun en kendt person i Danmark, som ender med at blive Ridder af Dannebrog. Men der er også nogle skyggesider ved Thit Jensen. Og jeg er egentlig i tvivl om, om det er relevant for Danskere, der ændrede historien, at hun har de her skyggesider. Men nu tager vi dem med. Bare for at tage dem med. Og så kan dig, der lytter, jo beslutte dig for, om det er interessant, det her. Hvad var hendes skyggesider?

Jamen, lige så progressiv som Thit Jensen er efter datiden, så er hun jo også én, der på mange måder også ligger under for andre af datidens lidt mere mørke sider. Thit Jensen - ligesom mange andre - er præget af tanker om racehygiejne. Thit Jensen mener blandt andet, at abort må man egentlig godt få, hvis der er tale om, for eksempel, at man er åndssvag i datidens optik. Altså dårligt begavet, mindre begavet, udviklingshæmmet. Og det er sådan en opfattelse, der bliver delt ret bredt i befolkningen omkring netop sådan noget med racer og selektering. Og det er noget, som Thit Jensen egentlig også deler med broderen Johannes V. Jensen. Det er der en del, der faktisk mener, at det er helt okay på dette tidspunkt. Men hun har jo også nogle ideer omkring sådan noget med homoseksuelle. At hun egentlig også mener, at det er en sygdom, en sindssygdom, der også for Guds skyld heller ikke må sprede sig.

Hvorfor er det, at hun har de her holdninger og ikke frigør sig fra dem, når hun kan frigøre sig fra holdninger om ægteskab og familielivet, som jo også er superforankret i tiden? Hvorfor formår hun ikke at være mere progressive eller moderne i sit forhold til bøsser og lesbiske eller mentalt handicappede?

Det er et rigtig, rigtig godt spørgsmål, og vi ved det jo ikke. Vi ved bare, at det på det tidspunkt her har været noget, der ligesom har været desværre nogle meget accepterede holdninger i samfundet. Og man kan også sige, at det, der er med Thit Jensen, det er jo også, at det er jo nogle personlige erfaringer, hun også har gjort sig - dels med hendes mor, dels med hendes ægteskab - der jo også bliver lidt de mærkesager, hun tager i sit liv. Og måske har hun også følt sig distanceret til nogle af de andre ting, fordi det ikke har haft direkte påvirkning eller indflydelse på hendes liv.

Tusind tak for interviewet.

Selv tak.

Det her var en lille del af historien om Thit Jensen. Måske kan man sige, det var halvdelen af Thit Jensens historie, fordi i de seneste 20-25 minutter har du jo ikke hørt historien om Thit Jensens forfatterskab. Fordi hun var jo faktisk i en overgang Danmarks mest læste forfatter. Det her var historien om Thit Jensen som samfundskritiker. Tusind tak, fordi du har lyttet til endnu et afsnit af Danskere, der ændrede historien - en podcast, som er produceret af Talk Town i samarbejde med Nationalmuseets medie Vores tid. Jeg hedder Asger Juhl.

Du har lyttet til en podcast produceret af Talk Town i samarbejde med Nationalmuseets medie Vores Tid.